

We staan er in het buitenland gekleurd op

ALWIN KUIKEN

Tegen

Theo Boer medisch ethicus

Zelf is hij tegen het kabinetsovoornemen. Boer wijst bijvoorbeeld op de observatie van de filosoof Henri Wijsbek dat lijden vrijwel altijd binnen een maatschappelijke context plaatsvindt. Boer: "Wat ondraaglijk is, bepalen mensen nooit in hun eentje. Ze gaan daarbij af op wat anderen erover zeggen, hoe er in de maatschappij over gedacht wordt. In feite bestaat autonomie niet echt. We zijn als een zwerm zwaluwen."

Volgens Boer, die in het buitenland een veelgevraagd spreker is over medische ethiek, staat Nederland er bovendien gekleurd op wanneer de plannen doorgaan. "Los van de gebruikelijke tegenstanders, leeft er onder liberalen buiten Nederland het idee van onze euthanasiepraktijk als een soort verzekering: dat er hier geen hellend vlak ontstaat. Tot 2010 ongeveer hebben ze die verzekering gehad, en konden ze tegenstanders op onze solide euthanasiepraktijk wijzen. Maar inmiddels is het aantal gevallen van euthanasie verdrievoudigd en is euthanasie van demente - en psychiatrisch patiënten opgekomen, met name bij de Levenseindekliniek. Daar was al veel kritiek op, maar nu willen we het idee dat iemand ziek moet zijn zelfs loslaten. Voor tegenstanders van de euthanasiewetgeving in het buitenland is dit zeer welkom. Zij zullen zeggen: 'Nu zie je wat er van komt. Wat wij altijd al vreesden is uitgekomen.'"

Ouderen hebben onterecht het gevoel overbodig te zijn

Tegen

Fré van Roest emeritus predikant en ouderenpastor

"Ouderen denken soms dat het leven voltooid is, maar dat is echt niet zo", zegt Van Roest, die in Zeist meer dan zeshonderd 75-plussers begeleidt. "Fysiek worden bejaarden natuurlijk minder, maar ze hebben veel ervaring en levenswijsheid. Doordat ze eenzaam zijn, wordt ze dat nooit gezegd." Dat ouderen het leven soms niet meer zien zitten, is de schuld van de maatschappij, vindt Van Roest. "Vanaf je 65ste gaat het minder en daar worden ze vaak aan herinnerd. 'Fietst u nog?' 'Zwemt u nog?' 'Loopt u nog zonder stok?' Dat soort nóg-vragen zorgen ervoor dat ouderen zelf gaan geloven dat alles minder wordt en het leven voor hen voorbij is." Oplossingen heeft Van Roest ook. "Vanmiddag heb ik een vergadering gehad over een omegacursus voor bejaarden. Het staat nog in de kinderschoenen, maar daarmee willen we ouderen in gesprek laten gaan over de zin van het leven, bijvoorbeeld over de omgang met (klein)kinderen, de organisatie van een waardige uitvaart, de nabije toekomst, enzovoorts." Ouderen hebben vaak onterecht het gevoel dat ze overbodig zijn, maar daar is dus best iets aan te doen, denkt de ouderenpastor. "Als je een tijdje met ze praat, zie je ze opfleuren."

Blij

Eindelijk erkenning voor existentieel lijden

Albert Heringa hielp zijn 99-jarige moeder in 2008 sterven

"Mijn moeder had wel lichamelijke kwalen, maar dat was niet waarom ze dood wilde. Tijdens de zaak bij het gerechtshof in Arnhem, waar ik vorig jaar werd vrijgesproken, werd aangestipt dat ze vanwege die kwalen nu in aanmerking was gekomen voor euthanasie. Maar dat was een miskenning van haar

échte kwaal: dat ze klaar was met leven. Het is mooi dat de overheid dat existentiële lijden nu erkent. Ik vind het ook goed dat de stervenshulpverleners niet per se artsen hoeven te zijn. Dat is een vooruitgang, want artsen zijn niet opgeleid voor dit soort vraagstukken; het gaat hun professionaliteit te boven.

Maar we zijn er nog niet, want het blijft iemand anders die de beslissing moet nemen. Echte autonomie is dat je dat besluit zelf neemt. Misschien is het wel zo dat er kwetsbare mensen zijn die door zo'n besluit beïnvloed worden. Dat kun je natuurlijk nooit helemaal voorkomen. Maar dat zal geen grote groep zijn, vermoed ik. De meeste mensen hebben juist een sterke behoefte om te leven. Ik denk dat het op te lossen probleem, van de ouderen die écht niet meer willen leven, groter is dan het probleem dat hierdoor kan worden veroorzaakt."

Weinig aandacht voor de complexiteit van het probleem

Kritisch

Els van Wijngaarden levenseinde-onderzoeker

Van Wijngaarden hield recentelijk vijftientig diepte-interviews met ouderen die hun leven voltooid vonden en daarom niet meer wilden leven. Tijdens de gesprekken hoorde ze telkens dezelfde klachten: eenzaamheid, er niet meer toe doen, het onvermogen om zichzelf te uiten, geestelijke of lichamelijke vermoeidheid en een aversie tegen afhankelijkheid. Komende maand hoopt ze op haar onderzoek te promoveren. Dan komt ook haar boek uit. "Ik ben verbaasd dat de nadruk in de kabinetsbrief zó ligt bij hulp bij zelfdoding. Ik had gehoopt wat meer te lezen over de sociaal-maatschappelijke kant, dat ouderen zich uitgerangeerd voelen. Ik vind

dat er voorbij wordt gegaan aan de moeilijkheidsgraad van het probleem. Ouderen hebben het gevoel overbodig te zijn, niet van waarde te zijn. Ik denk dat van dit voorstel bewust of onbewust de boodschap uitgaat dat we ons daar als maatschappij bij neerleggen. Ik weet van twee mensen die ik heb bezocht dat ze inmiddels van hun voornemen hebben afgezien, in één geval omdat die meneer was verhuisd naar een gebied waar hij weer kon vogelen, zijn grote hobby. Die man was daarvoor zeer overtuigd van zijn stervenswens en had al verregaande plannen gemaakt. Ik hoop dat de nog op te leiden stervenshulpverleners straks oog voor die complexiteit hebben als ze bij ouderen op bezoek gaan."